

Open advies : herinrichting Vallei van de Hollebeek

door

Actiecomité Hollebeek
Natuurpunt Zuidrand Antwerpen
Natuurpunt Hobokense Polder

December 2007

Een droom van een beek

Dromen
Van vlechtende stromen
Van bochtige rivieren
Die 't landschap versieren
En van kleine wateren
Die beekverhalen klateren

Stad aan de rivier
Antwerps plezier
Wijk aan de beek
De enige nog in deze streek

Wij zijn maar kleine watermensen
Maar hebben grote waterwensen
De beek zal ons terug binden
Mensen zullen er elkaar vinden

Een groene lijn tussen 2 wijken
Waar heel wat mensensoorten neerstrijken
We maaien en werken en vieren er feest
De beek is er altijd bij geweest

Ze vertelt een lang verhaal
vooral oude mensen begrijpen haar taal
maar nieuwkomers leren ze opnieuw verstaan
wijkmensen staan vooraan
om ze terug te beheren
en opnieuw te integreren
in 't leven van elke dag

We verspreiden het verhaal van blauw en groen
Aan het stadsvolkje met de pen en de poen
Een aqua-rel voor het goede doel
Een droom met een goed gevoel

We dromen van een pracht van een beek
De enige nog in deze streek

Open advies : herinrichting Vallei van de Hollebeek

Met dit open advies wensen het actiecomité Hollebeek, Natuurpunt Zuidrand Antwerpen en Natuurpunt Hobokense Polder hun **visie op de Vallei van de Hollebeek** bekend te maken aan de buurtbewoners en de betrokken overheidsinstanties. Tevens trachten we enkele aanbevelingen aan te reiken voor het nieuw te ontwikkelen plan.

Na een woelig jaar van plannen, foute briefwisseling, hoorzittingen, bezwaarschriften en grote misverstanden is het hoog tijd om even terug te kijken, de goede ideeën uit de vorige visieplannen te halen en in een **breed overleg** toch **samen** een prachtige Hollebeekvallei te realiseren, in te richten en te beschermen, waar iedereen van kan genieten. Wij hopen met dit advies hiertoe een steentje bij te dragen.

Waarover gaat het? We starten dit advies met een korte terugblik in de tijd: waar zijn we gestart en waar staan we vandaag. We geven de belangrijkste **knelpunten** die meegenomen moeten worden in het Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) dat de komende maanden in opdracht van de stad Antwerpen zal opgemaakt worden.

Dan volgt onze **visie over de beekvallei**: de opbouw van een groen lint dat bestaat uit een aaneenschakeling van “groene eilanden” in de stad waarin natuur opnieuw meer kansen krijgt. De belangrijkste groengebieden worden kort besproken. Vervolgens wordt het belang van **multifunctionaliteit** van natuur in de stad en het belang van de **waterhuishouding** en waterberging in heel de beekvallei kort aangehaald.

Het is belangrijk dat het RUP niet enkel aandacht heeft voor een nieuwe visie op de open ruimte, maar dat het gelijktijdig voorstellen geeft voor **inrichting, beheer en onderhoud**, een grote bekommernis van alle buurtbewoners. Hiervoor worden in het laatste deel enkele aanbevelingen geformuleerd. De herinrichting van de beek en haar oevers, een aantal wettelijke randvoorwaarden met betrekking tot de bufferzone, een alternatief voor een wandelpad doorheen het groene lint, mogelijkheden voor aanplantingen van struiken en bomen,... het zijn slechts enkele voorbeelden die meegenomen zouden kunnen worden in het RUP.

1. Korte geschiedenis van het dossier: over parkgebieden en beekvalleien...

Op 24 april **2000** verscheen een eerste verkavelingaanvraag in de Hollebeekvallei, slaande op een strook tussen de beek en de Hollebeekstraat. Deze omvatte de verkaveling van 36 woningen langs de Hollebeek. Ogenblikkelijk startten er enkele buurtbewoners van Hoboken en Wilrijk met een petitie. Dit was het begin van het Hollebeekdossier (zie bijlage 1).

De Hollebeek kreeg als “groen lint” in het landschap extra aandacht in het provinciale en stedelijke structuurplan. Op 11 maart **2005**, nam de stad Antwerpen het initiatief om via een BPA (Bijzonder Plan van Aanleg) bestemmingen langs de Hollebeek aan te passen, rekening houdend met de huidige behoeften en de mogelijkheden. De terechte redenen voor dit initiatief waren:

1. In het valleigebied van de Hollebeek komt op diverse plaatsen de huidige toestand op het terrein niet meer overeen met de “juridische” bestemming volgens het Gewestplan.
2. Er rust een grote druk op het gebied vanwege nieuwe verkavelingaanvragen.
3. De huidige toestand en de nieuwe verkavelingaanvragen zijn niet te verzoenen met de rol die de vallei moet kunnen spelen als waterberging bij mogelijke overstromingen.

Het zou het eerste (en laatste) “**groene**” **BPA** worden en vele buurtbewoners en lokale politici steunden in eerste instantie dit plan voor meer natuur en een betere bescherming tegen wateroverlast.

De goedkeuring van dit plan op 23 oktober 2006 ging echter onverwacht gepaard met een zeer uitgebreid **voorstel tot onteigening**. Deze grootschalige aankondiging tot mogelijke onteigening werd door de buurtbewoners, door het actiecomité Hollebeek, door beide Natuurpuntafdelingen en door heel wat lokale politici unaniem afgekeurd. Het draagvlak voor het plan werd hierdoor volledig van tafel geveegd. Na meer dan 500 bezwaarschriften werd het plan naar de prullenmand verwezen.

Vervolgens werd - na de goedkeuring van het Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen – de BPA-procedure verlaten en werd de voorstudie voor een **RUP** (Ruimtelijk UitvoeringsPlan) opgestart. Het RUP zou de visie van het Structuurplan rond het groene lint in de stad concreet uitwerken, rekening houdend met de visie van de omwonenden. In een eerste voorontwerp werd nog steeds een groot deel van de tuinen op de rechteroever (ingekleurd op het Gewestplan als parkgebied) aangeduid als een nog in te richten **publiek parkdomein** of “zoekzone” voor mogelijke onteigening. Dit is duidelijk ter compensatie van het oude eikenbos op de linkeroever (op het Gewestplan ingekleurd als woonzone), dat verder verkaveld zou worden (Salesianenlaan). Hierdoor worden de “oude” verschillen in dorpspolitiek – die ertoe geleid hebben dat Wilrijk en Hoboken beide oevers een andere bestemming gegeven hebben op het Gewestplan – grotendeels bestendigd. In dit eerste voorontwerp van RUP, dat nochtans beoogt de vallei een groene bestemming te geven wordt een waardevol eikenbos vernietigd, terwijl voor bestaande privé tuinen nog altijd de mogelijke inrichting als publiek parkdomein dreigt. Deze optie van de stad is ingegeven door financiële redenen: groen mag behouden worden, maar het mag niet te veel kosten. Immers het onteigenen van een deeltje woonzone (eikenbos) kost meer dan het onteigenen van tuinen in parkzone. Dit getuigt niet echt van een nieuwe visie en het leidde opnieuw tot grote ergernis bij de buurtbewoners, het actiecomité en de

natuurpuntafdelingen. De stap naar een draagvlak voor een groene Hollebeek leek verder weg dan ooit.

Momenteel wordt er gewerkt aan een **nieuwe versie van een RUP** en dit in overleg met de buurtbewoners. **Het is in dat kader dat wij ons steentje willen bijdragen en onze visie voor het hele traject bekend willen maken.**

2. Samenvatting belangrijkste knelpunten

- Verkavelingsdruk langs de Hollebeekstraat,
- Verkavelingsdruk Salesianenlaan (eikenbos),
- Visie van de stad om parkgebied in privébezit om te zetten naar een publiek parkgebied met aanleg van bosgebied.
- Visie van de stad om de smalle achtertuinen o.a. langsheen de Jos De Ceulaerdestraat, en de Lucas Henninckstraat en de doorsteek naar de Coöperatielaan te onteigenen voor een wandelpad.
- Continue onderhoudstrook (minimum 5 meter) langsheen de Hollebeek

Foto: Hollebeekstraat, hier treedt de Hollebeek regelmatig buiten haar oevers

3. Visie

Wat willen we bereiken: behoud van open ruimte en de inrichting van een groen lint dat bestaat uit een aaneenschakeling van “groene eilanden” in de stad waarin natuur meer kansen krijgt en waarbinnen buurtbewoners kunnen recreëren.

Een groene, waterrijke verbinding

De Hollebeek is de laatste open beek die tot ver in de stad doordringt. De vallei vormt een groene vinger die in verbinding staat met de groene gordel van de forten (zie kaart 1 in bijlage 2). Daarbij vormt het een groene verbinding voor natuur die vanuit het zuiden via het Klaverblad (brongebied), het Schoonselhof en Fort 7 kan doordringen tot in de zuidrand van de Stad. Door deze natuurverbinding kunnen heel wat vogels, zoogdieren, insecten tot in de stedelijke tuinen rond de Hollebeekvallei waargenomen worden. De *Sperwer*, *Groene en Grote bonte Specht*, *IJsvogel*, *Goudhaantje*, *West-Europese egel* en *Gewone eekhoorn*,... het zijn maar enkele mooie voorbeelden uit de reeks waarnemingen voor dit valleigebied.

Hoewel de natuurwaarde er sterk in verdrukking is, heeft het gebied nog heel wat potentie. Dit wordt geïllustreerd door het voorkomen van plantensoorten als *Pinksterbloem*, *Bittere veldkers*, *Watermunt*, *Wolfspoot*, *Zilverschoon*, *Zomp vergeet-mijnietje*, *Blaartrekkende boterbloem*, *Beekpunge*, *Moerasmuur*, *Moerasdroogbloem*, *Moerasrolklaver*, *verschillende zeggesoorten* en *Breedbladige wespenorchis* die herinneren aan een soortenrijk en vochtig verleden onder de vorm van oude vallei-begeleidende hooigraslanden.

De vallei van de Hollebeek wordt ten noorden van de Jules Moretuslei steeds verder in een keurslijf gegoten door verkavelingen, garageboxen, opgehoogde gronden,... Door de **bestaande open ruimte** te beschermen en in te richten, kan het groene lint zijn waarde in de toekomst behouden en kunnen de kansen voor natuur nog verhoogd worden. De beek heeft nog een prachtig kronkelend verloop. Op een aantal plaatsen heeft de beek zelfs nog de ruimte om verder te meanderen (bochten aan te maken). Een natuurlijk bochtig patroon gaat ook gepaard met meer mogelijkheden voor berging van water.

Door de **natuurverbindingen** (connectiviteit) te optimaliseren op de plaatsen waar weinig openbare ruimte beschikbaar is, kunnen deze zones toch fungeren als belangrijke verbinding naar de grotere groeneenheden. Het gaat dan over herinrichting van oevers, verwijderen van afval,... Op een aantal plaatsen kan dit samen vallen met een wandelpad (zie verder), maar dat hoeft zeker niet zo te zijn over het gehele traject. Soms gaat het enkel over een onderhoudsstrook die op een ecologische manier ingericht kan worden.

Grotere groeneenheden

Op kaart 1 in bijlage 2 is te zien dat langsheen het lint van de Hollebeek heel wat groene gebieden liggen. Het zijn als het ware groene eilanden in een stedelijke omgeving die aan elkaar geregen zijn door de beek. We overlopen de belangrijkste gebieden langsheen het traject van zuid naar noord (de hier aangenomen nummering stemt overeen met deze op de opeenvolgende kaarten in bijlage 2):

0. De graslanden van het Klaverblad vormen het **brongebied van de Hollebeek**. Dit gedeelte wordt **niet in het RUP** meegenomen, maar wordt wel vermeld in het deelbekkenbeheerplan. De ecologisch zeer waardevolle, extensief begraasde kamgraslanden hebben nog zeer veel potenties voor natuur. Beheersafspraken met de hobbyboeren zouden de natuurwaarde in de toekomst nog kunnen verhogen. Ten zuiden van het brongebied ligt het domein Klaverblad, een groot boscomplex.
1. **Schoonselhof en fort 7**: het grootste en belangrijkste **“kerngebied”** voor groen. Hieruit vertrekt het groene lint van de beek.
2. De zone van de **serres en de leegstaande boerderij**, beide gelegen in parkgebied. Hier bieden zich kansen aan voor aankoop en herinrichting. Hierdoor zou het publieke groengebied sterk kunnen uitbreiden en aansluiten op het Schoonselhof.
3. **De grote tuinen** in parkzone die in privébezit zijn en die in het BPA en het oude RUP werden ingekleurd als parkgebied of als “zoekzone” voor publiek parkdomein. Niemand is vragende partij om dit gebied te onteigenen en om te zetten naar publiek parkgebied. Dit zou enkel leiden tot ongenoegen van de aangelanden, terwijl het net de bedoeling is om **samen met de aangelanden** een groen plan uit te werken. Gronden kunnen enkel aangekocht worden indien de eigenaar daar om vraagt. Hier en daar zouden – steeds met instemming van de buurtbewoners – voorstellen voor herinrichting of aanplanting van groene schermen uitgewerkt kunnen worden. Dit zou het zicht over het landschap nog mooier kunnen maken en eventuele veiligheidsproblemen (door keuze van dichte ondoordringbare bomen- en struikengordel) mee kunnen oplossen. Enkel indien er illegale gebouwen zoals garageboxen voorkomen kan overgegaan worden tot eis voor herstel van het parkgebied.
4. **Eikenbos Salesianenlaan**: Zoals reeds eerder aangehaald is dit één van de grote discussiepunten. Dertig jaar geleden werd de Hobokense kant van de Hollebeek (met het eikenbos) op het Gewestplan ingekleurd als woonzone, terwijl de Wilrijkse kant werd aangeduid als parkzone. Bovendien waren er reeds overeenkomsten gesloten met de eigenaar van het eikenbos om een verkaveling toe te staan. Deze plannen getuigen niet van goede stedenbouwkundige inzichten en nog minder van een goede ecologische inpassing. **Het kan toch niet de bedoeling zijn aan de ene oever van de Hollebeek een waardevol bos te kappen om woningen te bouwen én daar recht tegenover aan de andere kant van de Hollebeek tuinen in parkzone om te vormen in ...bos, louter omdat dertig jaar vroeger een niet erg samenhangend plan getekend is.** Wij vragen dan ook de politieke wil en de nodige financiering om dit eikenbos te behouden voor de komende generaties. Hierdoor kan men het draagvlak voor het groene plan herstellen. Zowel vanuit sociaal oogpunt als vanuit het oogpunt van natuur is dit de beste (én enige goede) oplossing. Dit bosje is niet enkel een verblijfplaats voor veel soorten planten en dieren, het is ook een belangrijk migratiegebied voor soorten die verder langs de beek tot in de stad willen doordringen. Voor het instandhouden van de natuurwaarden langs de Hollebeek tussen het Schoonselhof en de Zwaantjes is het behoud van dit eikenbos uiterst belangrijk! Bovendien is het behoud van dit bos – het enige dat nog aanwezig is in de vallei - absoluut noodzakelijk om een doorlopend wandelpad **in een groene omgeving** mogelijk te maken tussen de J. Moretuslei en de Coöperatielaan.
5. **Publieke bos** achter het klooster van Don Bosco. Dit bosje, ook wel 't Motteke genoemd, heeft heel wat potenties. Er broeden reeds heel wat vogelsoorten. Het zwerfafval toont echter aan dat beheer nodig is om in een publieke omgeving, vlak bij een school, een groengebied te behouden. Een inrichtingsplan moet dan ook steeds gekoppeld worden aan een beheerplan en “onderhoudsplan”.

6. **Volkstuintjes:** een bodemonderzoek moet aantonen of het eten van de hier gekweekte groenten zonder gevaar is (volksgezondheid). Is er wel gevaar, dan moet de bodem gesaneerd worden, zodat de volkstuintjes zeker kunnen blijven bestaan. Dit is overigens een wens van heel wat buurtbewoners. Ook langs de Jules Moretuslei, naast de hovenier, zijn er volkstuintjes. Ook hier is een bodemonderzoek noodzakelijk, temeer omdat bovenop de historische verontreiniging negatieve invloed van het crematorium kan bestaan. In de ruimtelijke structuurplannen (provinciaal en gemeentelijk) wordt er reeds aandacht gevraagd voor het behoud en herinrichting van volkstuintjes. Er zijn zeker voorbeelden (langs het geitenpad, of tussen de Edegemse steenweg en de E19) die aantonen dat de integratie van een wandelpad in en langs volkstuinen een meerwaarde kan bieden, zowel voor de tuinders (sociale controle) als voor de wandelaars (voor eerst vermelde volkstuinen is de beek nu onbereikbaar en is er enkel wandelgelegenheid langs het verharde pad naast het kerkhof).
7. **Onbebouwd perceel** binnen de huizenrij in de Coöperatielaan (tussen nr 89 en 103). Er is één onbebouwd perceel dat doorloopt tot aan het oude fabriekje in de Hollebeekstraat (nu opslagruimte). Er is sprake van om deze gebouwen af te breken en er een woonzone te voorzien. Beter is echter dit perceel aan te wenden voor een perfecte verbinding met het vervolgtraject van de beek. In het eerste RUP was voorzien om dit perceel niet te gebruiken, maar een wandelpad aan te leggen bovenop de beek door de tuinen tussen 2 huizen. Indien dit pad verschoven wordt naar het braakliggende perceel dan betekent dit: 1. een meer praktische oplossing die veel minder onderhoud vraagt, 2. een veiligere oplossing voor de huidige buurtbewoners, 3. een veiligere oplossing voor de wandelaar die niet op een zeer gevaarlijke plek dient over te steken om de wandeling verder te zetten.
8. **Groengebied langs de Hollebeekstraat:** dit gebied wordt reeds sinds 2000 jaarlijks beheerd door vrijwilligers. In dit laatste laaggelegen gebied waar de beek regelmatig buiten haar oevers treedt, kan en mag niet meer gebouwd worden. We rekenen er ten stelligste op dat de overheid het daar mee eens blijft. Enkel over de grootte van het groengebied bestaat nog discussie (zie multifunctioneel gebruik).

Een multifunctioneel gebied

Voor de **buurtbewoners** is wonen in open landschap met veel natuurlijke elementen een grote rijkdom. Het groene lint is tevens een prachtig wandelgebied voor mensen die zich tussen het Schoonselhof en de Zwaantjes willen verplaatsen. In de toekomst kan zelfs een wandelgebied tot in het brongebied, nabij het Klaverblad, uitgewerkt worden.

Groengebieden aan elkaar geregen door de beekvallei moeten er zijn voor iedereen. Het bevorderen van het recreatieve medegebruik kan de sociale controle op het gebied vergroten. Spelen, in de bomen klimmen, gewoon wandelen, rust zoeken, de hond uitlaten (met zakje),... en dit in combinatie met een open landschap van volkstuintjes en mooie privétuinen zal zeker een meerwaarde bieden voor de hele buurt. Daarbij moet bij de inrichting en het toekomstige beheer steeds maximaal aandacht besteed worden aan hydrologische en ecologische aspecten. Bij de uitwerking van het plan dient ook steeds onmiddellijk aangegeven te worden hoe het beheer zal verlopen.

Om het open karakter te vrijwaren wordt momenteel **langsheen de Hollebeekstraat** reeds 7 jaar het beheer uitgevoerd door de buurtbewoners en dit in samenwerking met Natuurpunt en Opsinjoren. Dit gebied is tevens de verbinding tussen 2 districten en een verbindingsweg van de Hollebeekstraat naar de “markt” op vrijdag (Michel

Willemsplein). Ondanks het akkoord van alle onderhandelingspartners dat hier geen nieuwe verkaveling komt, bestaat er toch nog discussie over het al dan niet “sluiten” van de huizenrij in de Hollebeekstraat. Het sluiten van die rij zou immers zowel de toegankelijkheid, als het veiligheidsgevoel - en dus ook het recreatieve gebruik – sterk beperken. Daarom pleiten we hier voor het behoud van de “open kijk” op het groengebied vanuit de Hollebeekstraat. Het inrichten van een groen wandellint heeft immers enkel zin indien de wandelaars er zich veilig voelen.

Indien deze doorgang verdwijnt, dreigt de open ruimte te vervallen tot een achterhoek en een gegeerde plaats voor sluikestort, waar slechts weinig medeburgers met een goed gevoel zullen doorwandelen. Verscheidene doorzichtpunten over het ganse traject zijn trouwens noodzakelijk. Tenslotte zou door het sluiten van de huizenrij net het ecologisch meest waardevolle perceel (met hooilandrestanten) verdwijnen.

Waterhuishouding

Voorals de mensen die stroomafwaarts wonen in de laagst gelegen zone hebben in het verleden al heel wat te maken gehad met wateroverlast. De beek treedt in de laag gelegen vallei langs de Hollebeekstraat regelmatig buiten de oevers. Dit was de directe aanleiding om de eerste verkavelingsaanvraag in 2000 af te blazen. Een probleem van wateroverlast kan je vaak niet op één locatie oplossen, maar vraagt een ruimere, integrale aanpak.

Aangezien het belangrijkste structurerende element van de nieuwe open ruimte een waterloop is, geniet de uitwerking van een **integraal beheerplan van de Hollebeek** de voorkeur. Een waterloop stopt immers niet aan de grens van een plan of gemeente. Door acties in het bovenstroomse gebied kan getracht worden de waterhuishouding te optimaliseren: niet te droog en niet te nat. In het nieuwe plan worden dan ook best doelstellingen opgenomen waarmee acties kunnen worden opgezet in het bovenstroomse gedeelte van de beek om de voeding en het natuurlijke regime van de waterloop te beschermen/herstellen. Concreet zijn er een 3-tal aandachtspunten, waarvan enkele eveneens werden opgenomen in het deelbekkenbeheerplan Benedenvliet.

Deelbekkenbeheerplannen zijn tot stand gekomen door de uitvoering van het decreet op het integraal waterbeleid, wat op zich weer de wettelijk verplichte implementatie is van de Europese kaderrichtlijn water:

1. Het originele voedingsgebied (historisch graslandencomplex ten noorden van het Klaverblad) wordt beheerd door hobbyboeren. Het gebied bevat soortenrijke graslanden met heel veel potenties voor natuur. In het deelbekkenbeheerplan werd de herinrichting van de bovenloop van de Hollebeek opgenomen (DB 04-07-09)
2. Het water van de vestinggracht van Fort 7 wordt momenteel via de riolering afgevoerd en zou eigenlijk naar de Hollebeek moeten afgeleid worden (DB 04-07-33).
3. De regeling van de waterpartijen in het Schoonselhof dient beter afgestemd op het natuurlijke regime.

Tenslotte zijn langsheen het beektraject ook nog enkele kwaliteitsproblemen (lokale of tijdelijke lozingen) die een oplossing vragen. Stroomafwaarts zal het beekwater in het gescheiden rioolstelsel terecht komen (buis voor regenwaterafvoer). Dit vereist dat de kwaliteit van het beekwater voldoende hoog is.

4. Een aantal aanbevelingen voor inrichting en beheer

Hollebeek

Natuurlijk verloop zoveel mogelijk herstellen, en op een aantal plaatsen de mogelijkheden voor waterberging stimuleren. De monding van de beek zal verlegd en heringericht worden door de provincie op een ecologisch verantwoorde manier. Het debiet wordt nu vaak bepaald door de waterafvoer vanuit het Schoonselhof. Dit zou in de toekomst op een meer natuurlijke wijze geregeld kunnen worden.

Hollebeekweide

Behoud open ruimte, opstellen van een beheer- en eventueel inrichtingsplan, waarbij de laagstgelegen natte gebieden nog meer aansluiten bij de Hollebeek. Het openhouden van het zicht over de groenzone langs de Hollebeekstraat is essentieel indien je het gebruik van het gebied als wandelzone wil garanderen.

Wandel- en fietspad

Vanwege het ruimtegebrek zal het wellicht niet mogelijk zijn om een zone te voorzien die breed genoeg is voor zowel wandel- als fietspad. We adviseren dan ook dat enkel de wandelroute wordt gerealiseerd. Dit is ook beter te integreren in het open parklandschap. Een fietspad zou wegverharding en zelfs ontwatering voor gevolg kunnen hebben. Een fietspad onmiddellijk langs de beek zou op verschillende plaatsen moeilijk te verzoenen zijn met de functie als waterberging.

Voor de locatie van het wandelpad moet rekening gehouden worden met bezwaren van de bewoners. Indien mogelijk wordt het pad op de overliggende oever gelegd. Voor de volledigheid beschrijven we hier kort een “potentieel” wandeltracé, dat veel minder problemen zal opleveren dan het tracé dat voorzien was in het BPA en het eerste ontwerpvisie voor het RUP (dit wandelpad is aangeduid op kaart 2 als een stippellijn):

Vertrekkende vanuit de Hollebeekstraat of de Lucas Henninckstraat, kom je vanuit de 2 districten in het eerste groengebied terecht. Wandelaars kunnen het pad o.a. gebruiken om vrijdags naar de markt op het Michel Willemsplein te gaan, al zou hiervoor één van de oude bruggetjes tussen beide districten hersteld moeten worden, nl het bruggetje ter hoogte van de Gillis Verdonckstraat. In de toekomst – na het verleggen van de beek door de provincie – kan er nog een extra doorgang voorzien worden vanuit de Hollebeekstraat. Je loopt verder langs de beek en komt terecht in de Jos De Ceulaerdestraat en de Gaspar Verreyckenstraat (en dus niet in de kleine achtertuinen van de bewoners). Aan het bruggetje over de beek kan - in de toekomst - een wandelpad je via het oude fabrieksterrein, en via het (nu nog) onbebouwde perceel naar de Coöperatielaan voeren. Daar steek je over en arriveer je bij de volkstuintjes. Ook daar zijn potenties om via herinrichting een wandelpad te combineren met de functie van de volkstuintjes. Je wandelt verder langs “het motteke” (bosperceel langs de hollebeek) tot aan de Salesianenlaan, en vervolgt de wandeling door het oude eikenbos. Aan het einde van het eikenbos wordt er voor de wandelaars een bruggetje voorzien dat je terug naar de rechteroever van de beek brengt. Doorheen het herin te richten parkgebied – waar nu de serres en de oude boerderij staan – bereik je tenslotte het Schoonselhof.

Het is heel belangrijk dat er – bij het nadenken over herinrichting en recreatief medegebruik – rekening gehouden wordt met het **veiligheidsgevoel** en met het onderhoud. Door de open kijk op verschillende plaatsen te behouden zal dit gebied effectief ook gebruikt worden. Er ontstaat een sociale controle en meer mensen zullen er gebruik van maken. Nu reeds zijn er trajecten (zoals de garageboxen aan de Hollebeekstraat) waar buurtbewoners de doorgang niet meer gebruiken uit angst om overvallen of lastig gevallen te worden!

Onteigeningen/aankopen/erfdienstbaarheden

Eventuele onteigeningen of aankopen kunnen maar in ruim overleg met de buurtbewoners.

De **5 meter oeverstrook** moet in principe overal gevrijwaard blijven, zonder dat deze onteigend of aangekocht moet worden. Voor deze zone is er nu reeds een openbare erfdienstbaarheid voorzien door de wet. Dit betekent dat langs beide zijden van de waterloop een zone van 5 meter vrijgehouden moet worden van bebouwing. Er mogen geen hindernissen geplaatst worden in deze strook en men moet doorgang verlenen aan het onderhoudspersoneel en materieel. Binnen deze zone kunnen niet-schadelijke ruimingproducten (slib en waterplanten) achtergelaten worden zonder dat dit recht geeft op schadevergoeding". Voorts zijn "Naaldbomen (zoals coniferen) verboden binnen 6 meter" en wordt er gesteld dat "in ecologisch waardevolle gebieden - op basis van andere wetgeving van de verschillende bepalingen – van deze regelingen afgeweken kan worden." Dit laatste betekent meestal dat er bredere zones of extra inrichtingsmaatregelen genomen kunnen worden. De waterbeheerder (dit is de provincie Antwerpen) heeft het recht om bij overtredingen van de erfdienstbaarheid over te gaan tot herstel. Op de oeverzone mag niet gemest worden, er mag ook geen grasafval of ander afval gedumpt worden. Met de buurtbewoners kunnen afspraken over onderhoud gemaakt worden. Het spreekt voor zich dat op trajecten waar ‘oude’ huizen tot op de oever zijn gebouwd uitzonderingen toegestaan worden en dat daar de 5 meter zone niet kan gehandhaafd worden. Het is aan de waterbeheerder (in dit geval de provincie) om uit te maken waar er hoeveel meter afgeweken kan worden van de 5 meter zone. In principe is een afwijking een “uitzondering” op de standaardregel van 5 meter.

Het is zeker niet de bedoeling om deze strook langs beide oevers overal publiek toegankelijk te maken! Wel zijn er trajecten die voor een publiek wandelpad in aanmerking kunnen komen. Ook is het zeker niet de bedoeling om op de smalste trajecten tussen de huizen een wandelpad over de beek aan te leggen.

Zone 2 op de kaartjes: **de serres**, de landbouwpercelen en de oude boerderij. Hier is een opportuniteit voor aankoop door de stad. Voor de serres is het de bedoeling om bij het aflopen van de activiteit (wegens pensioen) een omzetting naar groengebied te realiseren. De **oude boerderij** met de boomgaard die ernaast gelegen is, staat momenteel leeg (wegens overlijden van de eigenaar). Hier kan de stad laten zien dat het realiseren van een groen plan echt de bedoeling is en dat de financiële middelen voorzien worden om hier aankopen te realiseren. Via deze groenzone kan een perfecte verbinding gemaakt worden met het oude eikenbos aan de Salesianenlaan, dat ook dient aangekocht. Er hoeft dan ook geen wandelpad te komen op de rechteroever doorheen de privétuinen.

Een aantal garageboxen aan de Palmanshoevestraat liggen volgens het Gewestplan eveneens in parkgebied. Het gaat hier om bouwovertredingen. Aangezien het niet om woningen gaat, is de vraag tot onteigening of afbraak te motiveren.

Het fabriekje langs de Hollebeekstraat. Ook hier zijn vroeger bouwovertredingen gebeurd. Momenteel zijn 2 opties lopende: enerzijds afbraak en bouw van een nieuwe woonzone, anderzijds is er een nieuwe milieuvergunning afgeleverd voor een opslagplaats. Het is dus niet duidelijk hoe dit verder zal verlopen. Het dient echter wel duidelijk te zijn in het nieuwe RUP. En we stellen voor om hier voldoende groen te voorzien, de vallei te vrijwaren van bebouwing en het publieke wandelpad te voorzien in de herverkaveling.

Tuinbegrenzingsen

In de zones waar onvoldoende ruimte is voor een brede groene strook kan nagegaan worden bij de buurtbewoners in hoeverre ze bereid zijn om – **op vrijwillige basis** - de noodzakelijke groene strook mee te helpen realiseren. Dit kan het landschapsbeeld verbeteren, maar ook de inkijk en de toegankelijkheid naar de privéwoningen beperken waardoor de veiligheid toeneemt (bijvoorbeeld door het gebruik van doornachtige plantensoorten): een win-win situatie voor buurtbewoners en natuur. **Natuurpunt is steeds bereid om mee na te denken over de eventuele aanplant van inheemse bomen en struiken die de biodiversiteit van het gebied ten goede zal komen.** Langs de tuinen kan er – mits toelating, medewerking en akkoord van de eigenaars, gewerkt worden aan de ontwikkeling van een natuurlijke, dichte bosrand of ‘mantel-zoomvegetaties’. Deze vegetaties vormen dan een langzame overgang van bos naar het aanpalend grasland (de huidige tuinen). Een dergelijke natuurlijke overgang zorgt voor (1) een moeilijk toegankelijke begrenzing (d.m.v. doornachtige plantensoorten) tussen de beek (omgeven door ‘bos’) en de tuinen, en (2) voor meer natuurlijke diversiteit in het gehele landschap, wat heel wat nieuwe planten- en diersoorten zal aantrekken. Zo zijn er reeds door heel wat bewoners egels (met jongen) waargenomen (tot aan de Zwaantjes). Om die populaties meer kansen te geven kunnen ook hier bijvoorbeeld voorstellen naar “egelvriendelijke” bedrading gebeuren.

Volkstuintjes

Voor de volkstuintjes moet een ruimtelijk inrichtingsplan en een beheerplan opgesteld worden. In het inrichtingsplan moet de perceelsverdeling en het recreatieve medegebruik (wandelpad) uitgewerkt worden. Het beheerplan geeft o.m. details over de toegelaten/verplichte perceelsafsluitingen (hagen en beheer ervan), mest- en pesticidengebruik.

Geen (her)inrichtingsplan – zonder beheer- en onderhoudsplan

Aan het nieuw op te stellen RUP **dient een beheerplan te worden gekoppeld: inrichting en beheer (en onderhoud) zijn immers onlosmakelijk verbonden!** Het deelbekkenbeheerplan dient hier naadloos aan te sluiten op het RUP! Het gaat dan zowel over toezicht, verwijderen van zwerfvuil, jaarlijkse maaibeurten, eventuele aanplanten, kruidruiming, oevers heraanleggen, beektraject aanpassen,... In dit verband wordt dan ook best overlegd met beheerders zoals de provincie (voor het beheer van de beek zelf) om tot een integraal beheer te komen. Zo wordt nu reeds

bestrijding van Reuzenbereklauw (en stroomopwaarts ook de grote waternavel) opgenomen in het onderhoudsplan van de provincie. Het zwerfvuil – een terechte bezorgdheid van alle aangelanden – is echter een probleem. Langsheen de Hollebeekstraat verzamelen heel wat vrijwilligers – in samenwerking met Natuurpunt en Opsinoren - jaarlijks samen heel wat afval. Ook een jaarlijkse maaibeurt nemen ze voor hun rekening.

foto: jaarlijkse onderhoudsbeurt ter hoogte van de Hollebeekstraat

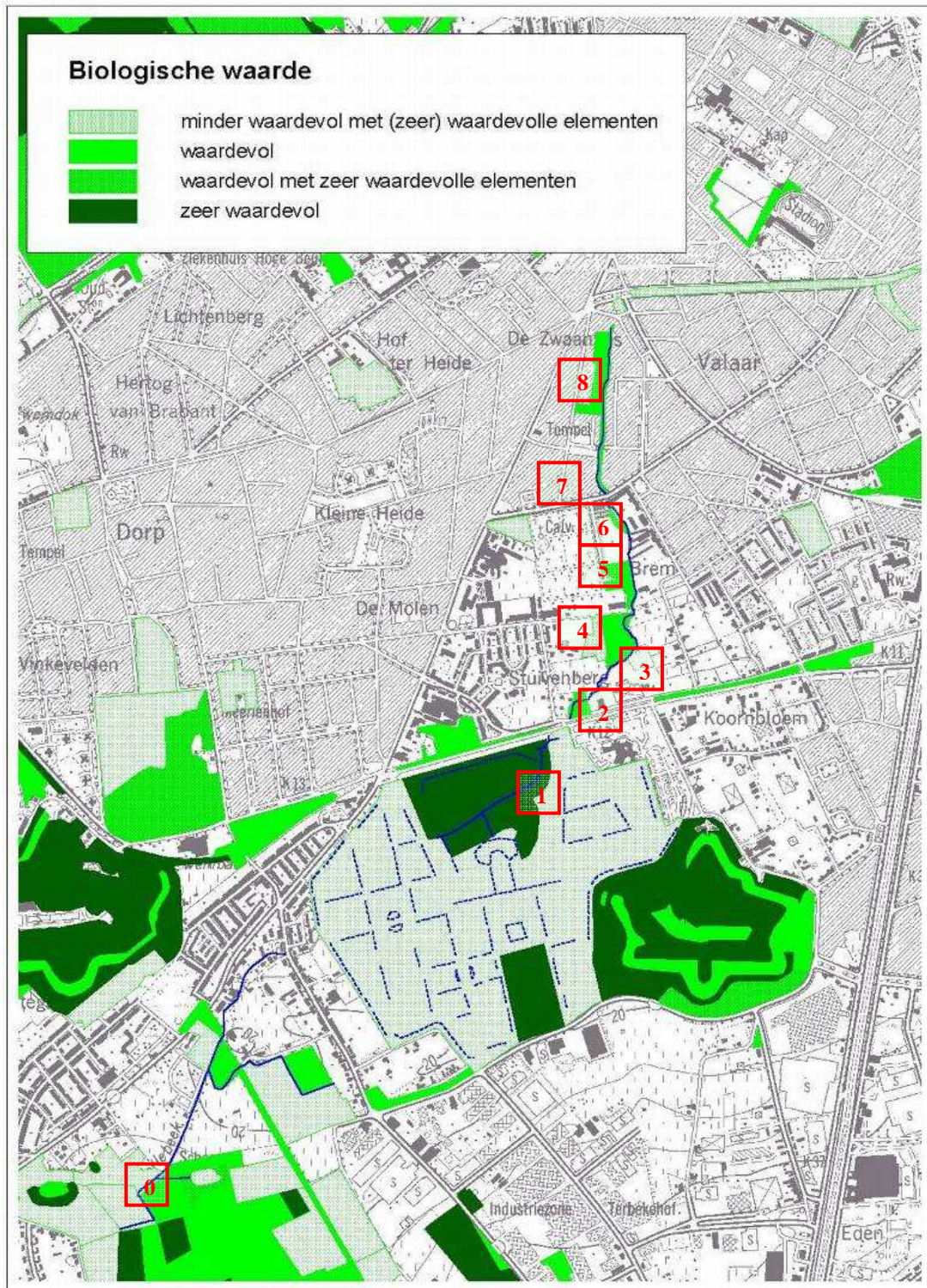

Bijlage 1: historiek

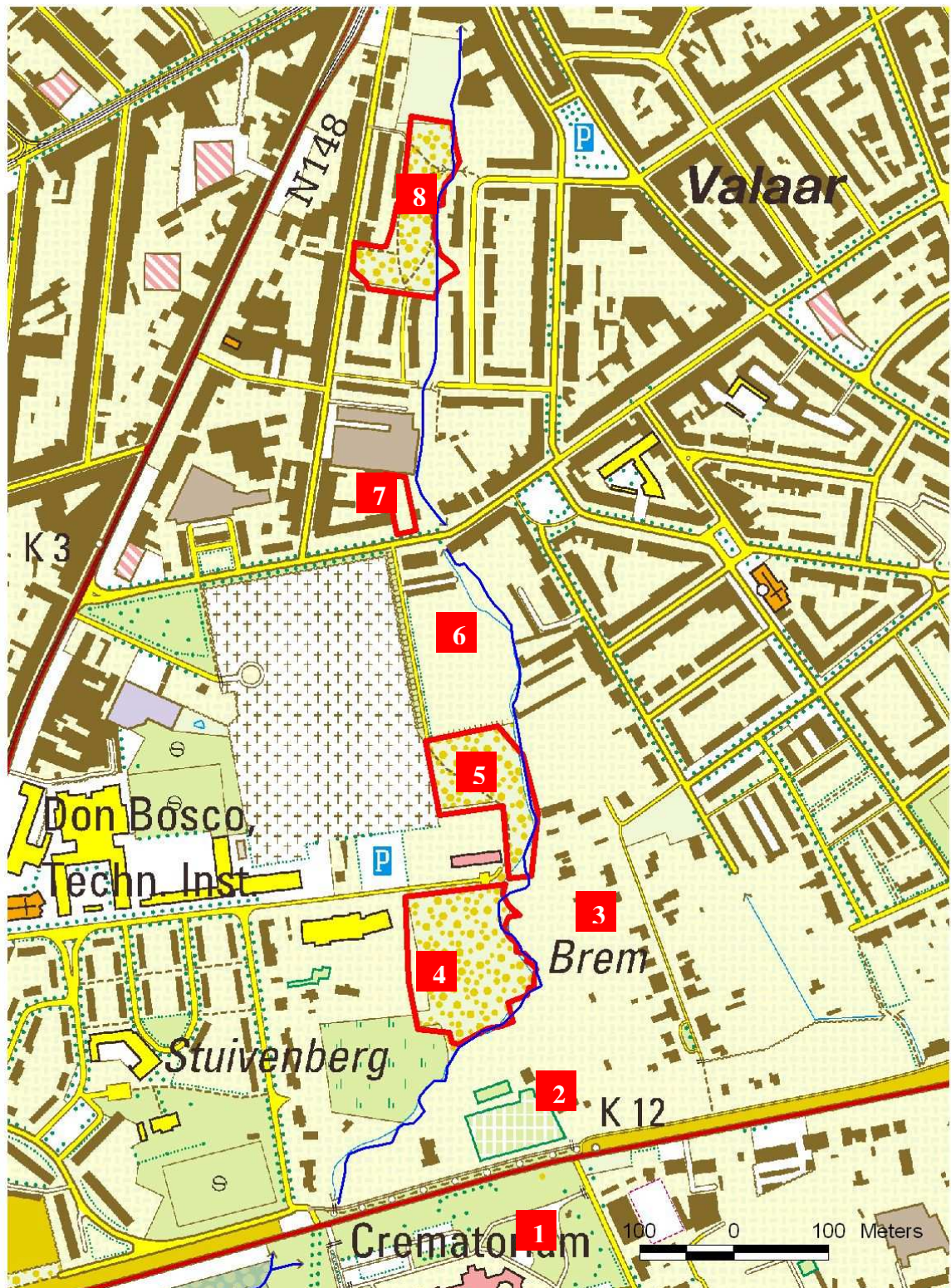
- 2000** 24 april 2000: **eerste verkavelingaanvraag** in de Hollebeekvallei
Actie omwonenden opgestart met steun vanuit wetenschappelijke hoek (hydrologen en ecologen), steun vanuit de provincie (waterbeheerder), steun vanuit Natuurpunt en politieke steun.
9 mei 2000: afgeven **242 handtekeningen** van omwonenden tegen de verkaveling.
17 juni 2000: eerste **maai- en opruimactie**
- 2001** 13 mei 2001: 2de **maai- en opruimactie**
november 2001: de **verkavelingaanvraag afgekeurd** door Schepen An Coolsaet
- 2002** 22 juni en 12 oktober: 3de en 4de **maai- en opruimactie**
indienen **nieuwe verkavelingsaanvraag**
- 2003** 30 juni en 25 oktober: 5de en 6de **maai- en opruimactie**
6 augustus 2003: tweede **verkavelingsaanvraag afgekeurd** door Schepen Van Campenhout
- 2004** 21 augustus 7de **maai- en opruimactie**
- 2005** 11 maart: besluit het college om een **BPA** te starten voor de gehele Hollebeekvallei
20 augustus: 8de **maai- en opruimactie** en persmoment met ruime politieke steun
2 **nieuwe verkavelingsaanvragen** ingediend bij de stad
- 2006** 31 januari: Overleg schepen Van Campenhout
1 februari: Overleg schepen Pairon
18 februari: wandeling langsheen de Hollebeek georganiseerd door de stad
Antwerpen ter voorbereiding van vooroverleg BPA
22 februari: toelichting BPA – campus Don Bosco
31 mei: hoorzitting RSA
2 september 9de **maai- en opruimactie**
23 oktober : goedkeuring BPA met het voorstel tot onteigening
- 2007** Januari: BPA wordt afgekeurd
Maart (?) start opmaak RUP
23 juni : hoorzitting RUP
4 augustus 10de **maai- en opruimactie**

Bijlage 2:
Kaart 1: Uittreksel uit de Biologische Waarderingskaart

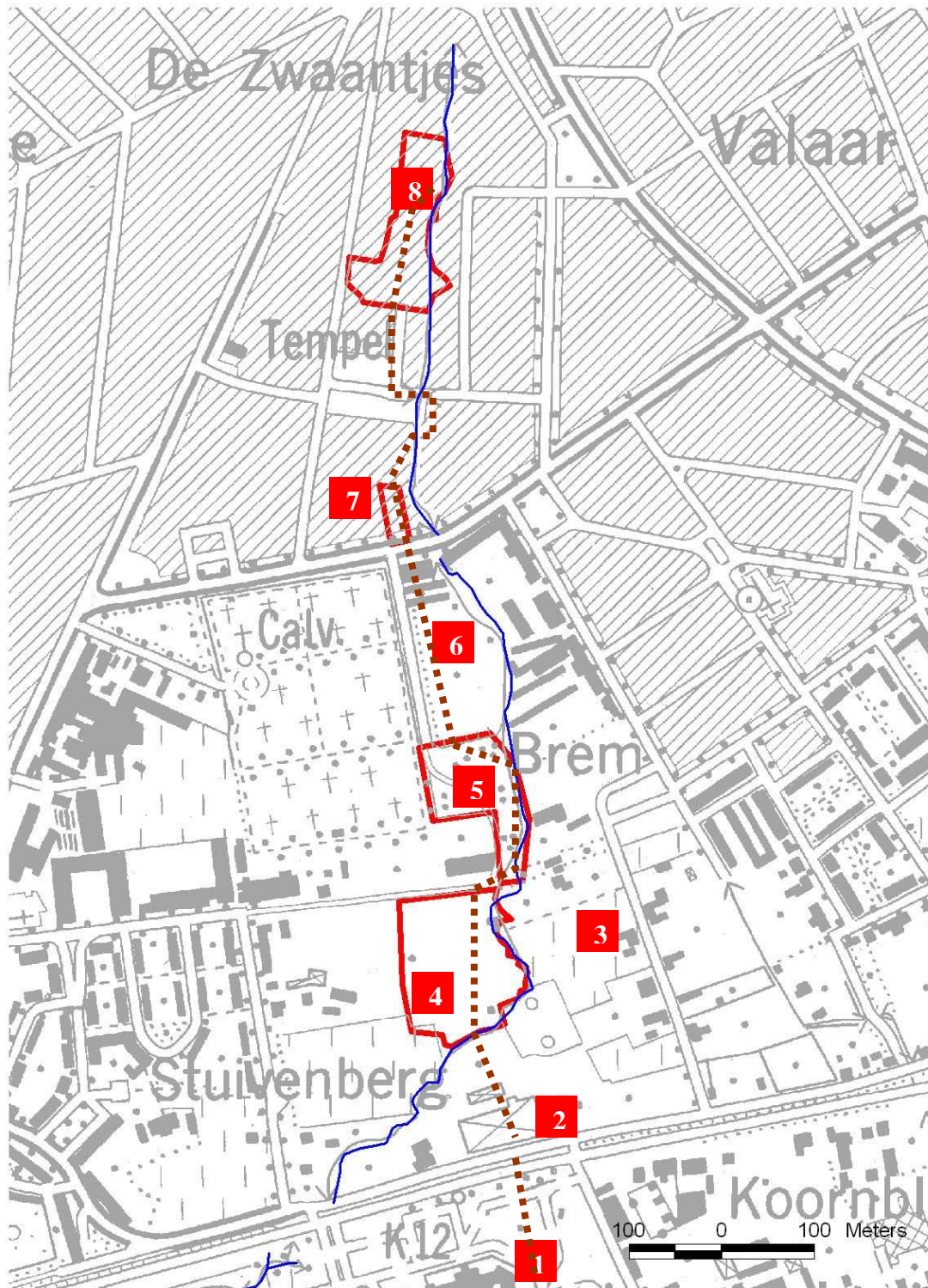

Kaart 2: uittreksel stafkaart, ingezoomd op het "visie"gebied

Kaart 3: uittreksel zwart-wit stafkaart, ingezoomd op het “visie”gebied

Kaart 4: uittreksel luchtfoto, ingezoomd op het visiegebied

